

**CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE**

3 décembre 2010

PROPOSITION DE LOI**modifiant la loi du 29 août 1988 relative au
régime successoral des exploitations agricoles**(déposée par
M. Gerald Kindermans et consorts)
_____**BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS**

3 december 2010

WETSVOORSTEL**tot wijziging van de wet van 29 augustus 1988
op de erfregeling inzake landbouwbedrijven**(ingediend door
de heer Gerald Kindermans c.s.)
_____**RÉSUMÉ**

La présente proposition vise à préciser que le droit de reprise d'exploitations agricoles s'applique également si seuls des biens immeubles relèvent encore de la succession.

SAMENVATTING

Dit wetsvoorstel strekt ertoe te verduidelijken dat het overnamerecht van landbouwbedrijven ook geldt indien enkel nog onroerende goederen tot de nalatenschap behoren.

N-VA : Nieuw-Vlaamse Alliantie PS : Parti Socialiste MR : Mouvement Réformateur CD&V : Christen-Democratisch en Vlaams sp.a : socialistische partij anders Ecolo-Groen! : Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales — Groen Open Vld : Open Vlaamse liberalen en democraten VB : Vlaams Belang cdH : centre démocrate Humaniste LDD : Lijst Dedecker PP : Parti Populaire	
<i>Abréviations dans la numérotation des publications:</i> DOC 53 0000/000: Document parlementaire de la 53ème législature, suivi du n° de base et du n° consécutif QRVA: Questions et Réponses écrites CRIV: Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte) CRABV: Compte Rendu Analytique (couverture bleue) CRIV: Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon) PLEN: Séance plénière COM: Réunion de commission MOT: Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	<i>Afkortingen bij de nummering van de publicaties:</i> DOC 53 0000/000: Parlementair document van de 53e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer QRVA: Schriftelijke Vragen en Antwoorden CRIV: Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft) CRABV: Beknopt Verslag (blauwe kaft) CRIV: Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft) PLEN: Plenum COM: Commissievergadering MOT: Moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)
<i>Publications officielles éditées par la Chambre des représentants</i> Commandes: Place de la Nation 2 1008 Bruxelles Tél.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.laChambre.be e-mail: publications@laChambre.be	<i>Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers</i> Bestellingen: Natieplein 2 1008 Brussel Tel.: 02/ 549 81 60 Fax: 02/549 82 74 www.deKamer.be e-mail: publicaties@deKamer.be

DÉVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition de loi reprend, en l'adaptant, le texte de la proposition DOC 52 0539/001.

L'une des principales réglementations applicables dans le secteur agricole concerne le régime successoral et, en particulier, le droit de reprise régi par la loi du 29 août 1988 relative au régime successoral des exploitations agricoles en vue d'en promouvoir la continuité.

Cette loi visait à accorder à l'agriculteur qui prend la succession un droit de reprise plus vaste afin de promouvoir la continuité des exploitations agricoles. La cession d'exploitations agricoles d'une génération à l'autre constituait en effet un problème essentiel. Dans le cas d'une telle cession, il est important que les biens immobiliers appartenant à l'exploitation agricole familiale puissent être cédés globalement, à tout le moins en partie, à la génération d'exploitants suivante afin que l'entreprise puisse continuer à travailler. Pour la plupart des exploitations agricoles, les terres et le siège d'exploitation (biens immobiliers) représentent les principaux facteurs de production.

La règle de base de la transmission figure à l'article 826 du Code civil. Chacun des cohéritiers peut demander sa part en nature de l'héritage. Faute d'accord ou lorsque les biens ne sont pas commodément partageables, il est procédé à une licitation ou vente publique. De cette manière, la valeur vénale des biens est fixée de façon indiscutable par la vente publique. À l'égard des cohéritiers acquéreurs, l'achat est considéré comme un partage.

La problématique se pose essentiellement au niveau des descendants. C'est la conséquence de la règle absolue de l'égalité des enfants, un des mobiles essentiels de la Révolution française (art. 745 du Code civil). La quotité disponible permet aux testateurs de régler beaucoup de choses, par le biais de dons ou par la voie testamentaire; le rapport et la réserve permettent d'assurer l'égalité de traitement des enfants.

Pour les petits héritages, la loi du 29 août 1988 relative au régime successoral des exploitations agricoles en vue d'en promouvoir la continuité prévoit la possibilité de déroger à cette stricte règle de l'égalité afin d'éviter la vente du (petit) héritage.

Pour les exploitations agricoles, la possibilité a également été prévue en 1988 de déroger à la règle de

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit wetsvoorstel neemt, in aangepaste vorm, de tekst over van het voorstel DOC 52 0539/001.

Een van de belangrijkste regelingen in de landbouwsector betreft de erfregeling en meer in het bijzonder het overnamerecht dat geregeld wordt door de wet van 29 augustus 1988 op de erfregeling inzake landbouwbedrijven met het oog op het bevorderen van de continuïteit.

Het doel van die wet was aan de opvolgende landbouwer een ruimer overnamerecht toe te kennen met het oog op de bevordering van de continuïteit van de landbouwbedrijven. De overdracht van landbouwbedrijven van de ene generatie op de andere vormde immers een essentieel probleem. Het is bij zo een overdracht van belang dat de onroerende goederen die tot het familiaal landbouwbedrijf behoren in hun globaliteit, minstens gedeeltelijk, kunnen overgaan op de volgende exploiterende generatie zodat de onderneming verder kan blijven werken. Voor de meeste landbouwbedrijven zijn de gronden en de bedrijfszetel (onroerend goed) de belangrijkste productiefactoren.

De basisregel bij vererving ligt in het artikel 826 van het Burgerlijk Wetboek. Elke mede-erfgenaar kan hierbij zijn deel van de nalatenschap in natura vorderen. Bij gebreke aan akkoord of wanneer de goederen moeilijk verdeeld kunnen worden volgt een licitatie of openbare verkoop. Op deze wijze is de venale waarde der goederen onbetwistbaar bepaald door de openbare verkoop. Ten overstaan van kopende mede-erfgenamen wordt de aankoop beschouwd als een verdeling.

De problematiek stelt zich in hoofdzaak bij afstammelingen. Het is het gevolg van de absolute regel van de gelijkheid van de kinderen, één van de essentiële drijfveren van de Franse Revolutie (art. 745 BW). De erfslaters kunnen heel wat regelen via schenking of testamentaire weg met het beschikbaar deel; de inbreng en reserve zorgen ervoor dat de gelijkberechtiging van de kinderen binnen de perken blijven.

Voor kleine nalatenschappen voorziet de wet van 29 augustus 1988 op de erfregeling inzake landbouwbedrijven met het oog op het bevorderen van de continuïteit in de mogelijkheid van deze strenge gelijkheidsregel af te wijken om verkoop van de (kleine) nalatenschap te vermijden.

Voor landbouwbedrijven werd in 1988 ook in de mogelijkheid voorzien af te wijken van de regel der

l'égalité et au droit à demander sa part en nature. La règle de base de la loi est par conséquent que chaque descendant a la possibilité de reprendre, sur estimation, l'exploitation agricole.

Dans la pratique, la loi s'applique surtout en cas de décès du second parent, dès lors que, dans la majorité des cas, le conjoint survivant jouit encore de l'usufruit, ce qui empêche parfois les descendants de satisfaire à l'obligation d'exploitation.

Le fait que l'entreprise doit encore être une exploitation agricole dans le chef du *de cuius* au moment du décès constitue un élément essentiel pour l'application de la loi actuelle. La loi n'est donc pas applicable dans les situations où l'un des enfants a déjà repris l'exploitation parentale et où le régime successoral ne s'appliquera que beaucoup plus tard à l'égard des immeubles exploités.

La ferme familiale est souvent affermée à l'enfant exploitant. En cas de contestation, il devra racheter la part de ses frères et sœurs, éventuellement par le biais d'une licitation. Dans un tel cas, le droit de préemption ne pourra pas non plus s'exercer (art. 52, 4°, de la loi sur le bail à ferme).

La présente proposition de loi s'efforce de remédier à ce problème.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Art.2

Cet article élargit le champ d'application de la loi. L'idée qui sous-tendait la loi de 1988 était la continuité des exploitations agricoles et la possibilité pour les successeurs de reprendre l'ensemble de l'exploitation agricole (Chambre, DOC 1984-1985, 1331/001, p. 1). Dans les circonstances actuelles, une exploitation agricole n'est en effet pas toujours exploitée jusqu'au décès, mais est plutôt cédée à un successeur avant le décès. Dans ce contexte, certains immeubles sont cependant conservés, du moins en nue-propriété, par le cédant de l'exploitation agricole et tombent ainsi aussi dans la succession ouverte au moment du décès.

gelijkheid en het recht op zijn deel in natura. De basisregel van de wet is derhalve de mogelijkheid om het landbouwbedrijf naar schatting over te nemen en dit in hoofde van iedere afstammeling.

De wet geldt in de praktijk voornamelijk bij overlijden van de tweede ouder, aangezien in de meeste gevallen de langstlevende nog het vruchtgebruik heeft waardoor de afstammelingen niet altijd kunnen voldoen aan de plicht tot uitbating.

Essentieel voor de toepassing van de huidige wet is het feit dat het bedrijf nog moet een landbouwbedrijf zijn in hoofde van *de cuius* op het ogenblik van het overlijden. De wet is dus niet van toepassing bij situaties waarbij één van de kinderen het ouderlijk bedrijf reeds heeft overgenomen en waarbij de erfregeling pas veel later opduikt ten aanzien van de uitgebate onroerende goederen.

De familiale hoeve is dikwijls verpacht aan het uitbattende kind. Bij betwisting zal hij zijn broers en zusters moeten uitkopen, eventueel via een licitatie. In zulk geval is er ook geen recht van voorkoop (art. 52, 4° pachtwet).

Aan dit probleem probeert het onderhavige wetsvoorstel iets te doen.

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Art.2

Uitbreiding van het toepassingsgebied van de wet. Basisgedachte bij die wet van 1988 speelde, was het behoud van landbouwbedrijven en het mogelijk maken van overname van het volledige landbouwbedrijf door opvolgers (Kamer, DOC 1984-1985, 1331/001, p. 1). In de huidige omstandigheden wordt een landbouwbedrijf immers niet steeds uitgebaat tot aan het overlijden, maar eerder overgelaten aan een opvolger voor het overlijden. Daarbij blijven bepaalde onroerende goederen echter tenminste in naakte eigendom bij de overlater van het landbouwbedrijf, en vallen zodoende ook in de opengevallen erfenis bij overlijden.

Art. 3

Cet article précise que la référence à “l’exploitation” porte sur l’exploitation du testateur. Il ajoute aussi une règle de priorité au profit de l’héritier qui exploite des immeubles du testateur dans le cadre de sa propre exploitation agricole.

Art. 3

Verduidelijking dat de referentie naar “bedrijf” slaat op het bedrijf van de erflater. Toevoeging van een voorrangsregel voor de erfgenaam die onroerende goederen van de erflater exploiteert binnen zijn eigen landbouwbedrijf.

Gerald KINDERMANS (CD&V)
Nathalie MUYLLE (CD&V)
Jef VAN DEN BERGH (CD&V)

PROPOSITION DE LOI

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 1er de la loi du 29 août 1988 relative au régime successoral des exploitations agricoles est complété par un alinéa 3 rédigé comme suit:

“Lorsque la succession comporte des biens immeubles ayant appartenu à l'exploitation agricole du *de cuius* et que l'un des héritiers en ligne directe descendante est actuellement l'exploitant de ces terrains et bâtiments dans le cadre de sa propre exploitation agricole, ce dernier peut également demander le bénéfice de la présente loi.”

Art. 3

L'article 3 de la même loi est modifié comme suit:

1° dans l'alinéa 1er, a), les mots “du *de cuius*” sont insérés entre les mots “de l'exploitation” et les mots “d'une façon régulière”;

2° dans l'alinéa 1er, a), les mots “du *de cuius*” sont ajoutés après les mots “à l'exploitation”;

3° dans l'alinéa 1er, b), les mots “du *de cuius*” sont insérés entre les mots “de l'exploitation” et les mots “d'une façon régulière”;

4° dans l'alinéa 1er, b), les mots “du *de cuius*” sont ajoutés après les mots “à l'exploitation”;

5° dans l'alinéa 1er, c), les mots “du *de cuius*” sont insérés entre les mots “à l'exploitation” et les mots “au sens de l'aliéna a)”;

6° l'alinéa 1er est complété par un point d) rédigé comme suit:

“d) à celui qui exploite des biens immeubles qui appartenaient auparavant à l'exploitation agricole du *de cuius*, mais qui les exploite désormais dans le cadre de sa propre exploitation agricole.”;

WETSVOORSTEL

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 1 van de wet van 29 augustus 1988 op de erfregeling inzake landbouwbedrijven wordt aangevuld met een derde lid, luidend als volgt:

“Ingeval de nalatenschap onroerende goederen bevat die behoorden tot het landbouwbedrijf van *de cuius* en één van de erfgenamen in de rechte nederdalende lijn thans de exploitant van deze gronden en gebouwen in het kader van zijn eigen landbouwbedrijf is, dan kan hij eveneens beroep doen op deze wet.”.

Art. 3

Artikel 3 van dezelfde wet wordt gewijzigd als volgt:

1° in het eerste lid worden onder a), tussen de woorden “het hele bedrijf” en de woorden “of een gedeelte”, de woorden “van de *de cuius*” ingevoegd;

2° in het eerste lid worden onder a), tussen de woorden “in het bedrijf” en de woorden “meewerken”, de woorden “van de *de cuius*” ingevoegd;

3° in het eerste lid worden onder b), tussen de woorden “het hele bedrijf” en de woorden “of een gedeelte”, de woorden “van de *de cuius*” ingevoegd;

4° in het eerste lid worden onder b), tussen de woorden “in het bedrijf” en de woorden “meewerken”, de woorden “van de *de cuius*” ingevoegd;

5° in het eerste lid worden onder c), tussen de woorden “in het bedrijf” en de woorden “deelnemen”, de woorden “van de *de cuius*” ingevoegd;

6° het eerste lid wordt aangevuld met een punt d), luidend als volgt:

“d) degene die onroerende goederen exploiteert die vroeger behoorden tot het landbouwbedrijf van de *de cuius*, maar die hij nu exploiteert in het kader van zijn eigen landbouwbedrijf.”;

7° dans l'alinéa 2, les mots "ou d)" sont insérés entre les mots "catégorie a) ou b) ou c)" et les mots "revendiquent le bénéfice de la loi".

Art. 4

La présente loi entre en vigueur le premier jour du douzième mois qui suit celui de sa publication au *Moniteur belge*.

30 juillet 2010

7° in het tweede lid na de woorden "categorie a) of b) of c) " de woorden "of d) " ingevoegd.

Art. 4

Deze wet treedt in werking op de eerste dag van de twaalfde maand na die waarin ze is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad*.

30 juli 2010

Gerald KINDERMANS (CD&V)
Nathalie MUYLLE (CD&V)
Jef VAN DEN BERGH (CD&V)